

ISSN 2664-5157 (print)
ISSN 2708-7360 (online)



Turkic Studies Journal

No2
Vol. 3
2021

Nur-Sultan

ISSN (print)2664-5157
ISSN (online)2708-7360

Turkic Studies Journal
2021, Volume 3, Number 2

2019 жылдан бастап шығады
Founded in 2019
Издается с 2019 года

Жылына 4 рет шығады
Published 4 times a year
Выходит 4 раза в год

Нұр-Сұлтан, 2021
Nur-Sultan, 2021
Нур-Султан, 2021

Бас редакторы: **Ерлан Сыдықов**, *т.ғ.д., проф., ҚР ҰҒА академигі,*
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Бас редактордың орынбасары **Шақимашрип Ибраев**, *ф.ғ.д., проф.,*
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Бас редактордың орынбасары **Ирина Невская**, *доктор, проф.,*
Гете университеті (Франкфурт, Германия)

Редакция алқасы

Абдылдажан Акматалиев	ф.ғ.д., Ш.Т. Айтматов атындағы Тіл және әдебиет институты (Бішкек, Қырғызстан)
Ғайбулла Бабаяров	т.ғ.д., Өзбекстан ғылым академиясы Ұлттық археология орталығы (Ташкент, Өзбекстан)
Ұлданай Бахтикереева	ф.ғ.д., проф., Ресей халықтар достастығы университеті (Мәскеу, Ресей Федерациясы)
Гюрер Гульсевин	доктор, проф., Эгей университеті (Измир, Түркия)
Анна Дыбо	ф.ғ.д., проф., Ресей ғылым академиясының Тіл білімі институты (Мәскеу, Ресей Федерациясы)
Мырзатай Жолдасбеков	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Дания Загидуллина	ф.ғ.д., проф., Татарстан Республикасы ғылым академиясы (Казан, Ресей Федерациясы)
Зимони Иштван	доктор, проф., Сегед университеті (Сегед, Венгрия)
Болат Көмеков	т.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Игорь Кызласов	т.ғ.д., проф., Ресей ғылым академиясы Археология институты (Мәскеу, Ресей Федерациясы)
Дихан Қамзабекұлы	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Сейіт Қасқабасов	ф.ғ.д., проф., М. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты (Алматы, Қазақстан)
Чимиза Ламажаа	филос.ғ.д., Туваның жаңа зерттеулері (Мәскеу, Ресей Федерациясы)
Ласло Мараш	PhD, проф., Амстердам университеті (Амстердам, Нидерланды)
Мария Иванич	доктор, проф., Сегед университеті (Сегед, Венгрия)
Карл Рейхл	доктор, проф., Бонн университеті (Германия)
Зайнолла Самашев	т.ғ.д., А.Марғұлан атындағы археология институты (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Қаржаубай Сартқожа	ф.ғ.д., Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Айрат Ситдиков	т.ғ.д., проф., Казан федералды университеті (Казан, Ресей Федерациясы)
Фирдаус Хисамитдинова	ф.ғ.д., проф., Тарих, тіл және әдебиет институты (Уфа, Ресей Федерациясы)
Нурилла Шаймердинова	ф.ғ.д., проф., жауапты хатшы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Амантай Шәріп	ф.ғ.д., проф., жауапты хатшы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Альфия Юсупова	ф.ғ.д., проф., Казан федералды университеті (Казан, Ресей Федерациясы)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Сәтбаев к-сі, 2

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-434)

E-mail: turkicjournal@gmail.com, web-site: tsj.enu.kz

Turkic Studies Journal

Меншіктенуші: «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғам. Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінде тіркелген. 24.02.2021 ж. №KZ27VPY00032814 – тіркеу куәлігі (алғашқы тіркеу нөмірі және күні 28.03.2019, 17636-Ж). Мерзімділігі: жылына 4 рет.

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1, тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-434)

Editor-in-Chief: **Yerlan Sydykov**, *Doctor of Historical Sciences, Prof., Academician of NAS RK, L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Deputy Editor-in-Chief: **Shakimashrip Ibrayev**, *Doctor of Philology, Prof., L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Deputy Editor-in-Chief: **Irina Nevskaya**, *Dr., Prof., Goethe University (Frankfurt, Germany)*

Editorial board

Abdyldajan Akmatallyev	Doctor of Philology, Ch.T.Aitmatov Institute of Language and Literature (Bishkek, Kyrgyzstan)
Gaybulla Babayarov	Doctor of Historical Sciences, Uzbekistan National Center for Archeology of the Academy of Sciences (Tashkent, Uzbekistan)
Uldanai Bakhtikireeva	Doctor of Philology, Prof., Peoples' Friendship University of Russia (Moscow, Russian Federation)
Gurer Gulsevin	Dr., Prof., Ege University (Izmir, Turkey)
Anna Dybo	Doctor of Philology, Prof., Institute of Linguistics of the Russian Academy of Sciences (Moscow, Russian Federation)
Myrzatay Zholdasbekov	Doctor of Philology, Prof., L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Daniya Zagidullina	Doctor of Philology, Prof., Tatarstan Academy of Science (Kazan, Russian Federation)
Zimonyi Istvan	Dr., Prof., University of Szeged (Szeged, Hungary)
Bolat Kumekov	Doctor of Historical Sciences, Prof., L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Igor Kyzlasov	Doctor of Historical Sciences, Prof., Institute of Archeology of the Russian Academy of Sciences (Moscow, Russian Federation)
Dikhan Kamzabekuly	Doctor of Philology, Prof., L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Seit Kaskabasov	Doctor of Philology, Prof., M. Auezov Institute of Literature and Arts (Almaty, Kazakhstan)
Chimiza Lamazhaa	Doctor of Philosophy, New Research of Tuva (Moscow, Russian Federation)
Laszlo Maracz	PhD, Prof., University of Amsterdam (Amsterdam, Netherlands)
Maria Ivanics	Dr., Prof., University of Szeged (Szeged, Hungary)
Karl Reichl	Dr., Prof., University of Bonn (Bonn, Germany)
Zainulla Samashev	Doctor of Historical Sciences, A. Margulan Institute of Archaeology (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Karzhaubay Sartkozha	Doctor of Philology, L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Ayrat Sitdikov	Doctor of Historical Sciences, Kazan Federal University (Kazan, Russian Federation)
Firdaus Hisamitdinova	Doctor of Philology, Prof., Institute of History, Language and Literature (Ufa, Russian Federation)
Nurila Shaimerdinova	Doctor of Philology, Prof., Executive Secretary, L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Amantay Sharip	Doctor of Philology, Prof., Executive Secretary, L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Alfiya Yusupova	Doctor of Philology, Prof., Kazan Federal University (Kazan, Russian Federation)

Editorial address: Satpayev str. 2, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008

Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-434).

E-mail: turkicjournal@gmail.com, web-site: tsj.enu.kz

Turkic Studies Journal

Owner: Non-profit joint-stock company «L.N.Gumilyov Eurasian National University». Registered by Ministry of Information and Social Development of the Republic of Kazakhstan. Registration number № KZ27VPY00032814 from 24.02.2021 (date and number of the initial registration 28.03.2019, 17636-Ж). Periodicity: 4 times a year

Address of printing house: 13/1 Kazhymukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-434)

Главный редактор: **Ерлан Сыдыков**, *д.и.н., проф., академик НАН РК*,
Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)
Зам. главного редактора: **Шакимашрип Ибраев**, *д.ф.н., проф.*,
Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)
Зам. главного редактора: **Ирина Невская**, *доктор, проф.*, *Университет им. Гёте (Франкфурт, Германия)*

Редакционная коллегия

Абдылдажан Акматалиев	д.ф.н., Институт языка и литературы им. Ч.Т. Айтматова (Бишкек, Кыргызстан)
Гайбулла Бабаяров	д.ист.н., Национальный центр археологии Академии наук Узбекистана (Ташкент, Узбекистан)
Улданай Бахтикиреева	д.ф.н., проф., Российский университет дружбы народов (Москва, Российская Федерация)
Гюрер Гюльсевин	доктор, проф., Эгейский университет (Измир, Турция)
Анна Дыбо	д.ф.н., проф., Институт языкознания Российской академии наук (Москва, Российская Федерация)
Мырзатай Жолдасбеков	д.ф.н., проф., Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)
Дания Загидуллина	д.ф.н., проф., Академия наук Республики Татарстан (Казань, РФ)
Зимони Иштван	доктор, проф., Сегедский университет (Сегед, Венгрия)
Булат Кумеков	д.ист.н., проф., Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)
Игорь Кызласов	д.ист.н., проф., Институт археологии Российской академии наук (Москва, Российская Федерация)
Дихан Камзабекулы	д.ф.н., проф., Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)
Сейт Каскабасов	д.ф.н., проф., Институт литературы и искусства (Алматы, Казахстан)
Чимиза Ламажаа	д.филос.н., Новые исследования Тувы (Москва, Российская Федерация)
Ласло Мараш	PhD, проф., Амстердамский университет (Амстердам, Нидерланды)
Мария Иванич	доктор, проф., Сегедский университет (Сегед, Венгрия)
Карл Рейхл	доктор, проф., Боннский университет (Бонн, Германия)
Зайнолла Самашев	д.ист.н., Институт археологии имени А. Маргулана (Нур-Султан, Казахстан)
Каржаубай Сарткожа	д.ф.н., Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)
Айрат Ситдиков	д.ист.н., Казанский федеральный университет (Казань, РФ)
Фирдаус Хисамитдинова	д.ф.н., проф., Институт истории, языка и литературы (Уфа, РФ)
Нурила Шаймердинова	д.ф.н., проф., отв.секретарь, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)
Амантай Шарип	д.ф.н., проф., отв.секретарь, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)
Альфия Юсупова	д.ф.н., проф., Казанский федеральный университет (Казань, РФ)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2
Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-434)
E-mail: turkicjournal@gmail.com, web-site: tsj.enu.kz

Turkic Studies Journal

Собственник: Некоммерческое акционерное общество «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева». Зарегистрирован Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан. Регистрационное свидетельство № KZ27VPY00032814 от 24.02.2021 (дата и номер первичной регистрации 28.03.2019, 17636-Ж). Периодичность: 4 раза в год.
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: +7(7172)709-500, (вн. 31-434)

МАЗМУҢЫ/CONTENT/СОДЕРЖАНИЕ

Ж.Ә. Аймұхамбет, М.Н. Миразова Абай поэтологиясы: бейнелілік парадигмасындағы көркем детальдің қызметі	
Zh.A. Aimukhambet, M.N. Mirazova Abay's poetology: functions of literary detail in the paradigm of image.....	
Ж.А. Аймухамбет, М.Н. Миразова Поэтология Абая: функции художественной детали в парадигме образности.....	7
А. Алдаш Тілдік норма vs. әдеби норма мәселелері: ортологиялық талдау.....	
A. Aldash Language norm vs. literary norm: orthological analysis.....	
А. Алдаш Языковая норма vs. литературная норма: ортологический анализ.....	19
Ж.О. Артықбаев Басмыл-Қарлұқ қарым-қатынасы контексіндегі Апай-Бөрі одағы (аңыздық деректерді талдау тәжірибесінен).....	
Zh.O. Artykbayev The Apai-Bori Union in the context of Basmyl-Karluk relations (from the experience of legend analysis).....	
Ж.О. Артықбаев Союз Апай-Бори в контексте взаимоотношения Басмыл-Карлук (из опыта интерпретации легендарных источников).....	32
J. Bayarsaikhan Fish depictions in the deer stones.....	
Ж. Баярсайхан Бұғы тастарында балықтың бейнеленуі.....	
Ж. Баярсайхан Изображение рыб в оленных камнях.....	44
Т.Н. Боргоякова, К.Н. Бурнакова Особенности семантики и функций хакасской формы на -галах в предложении.....	
Т.Н. Боргоякова, К.Н. Бурнакова Хакастың -галах формасының сөйлемдегі семантикасы мен қызметінің ерекшеліктері	
T.N. Borgoyakova, K.N. Burnakova Peculiarities of the semantics and functions of the Khakass form -galah in a sentence.....	54
В.Я. Бутанаев Енисей қырғыздарының мемлекеттік құрылымы.....	
V.Ya. Butanayev State system of the Yenisei Kyrgyz.....	
В.Я. Бутанаев Государственный строй енисейских кыргызов.....	63
Г.А. Набиуллина Коммуникативно-прагматические особенности речевого акта благопожелания в татарской коммуникативной культуре.....	
Г.А. Набиуллина Татар коммуникативті мәдениетіндегі ізгі тілек айту рәсімінің коммуникативті-прагматикалық ерекшеліктері.....	
G.A. Nabiullina Communicative and pragmatic features of the speech act of benevolence in the Tatar communicative culture	75
Б.Ж. Омаров «Тотынама» және оның өзбек әдебиетіндегі нұсқалары.....	
B.Zh. Omarov The story «Totynama» and its variants in Uzbek literature.....	
Б.Ж. Омаров Повесть «Тотынама» и ее варианты в узбекской литературе.....	84

S.K. Suraganov The leading ornamental motif koshkar muyiz in Kazakh ornamentation: in search of the primordi.....	
С.К. Сураганов Қошқар мүйіз – қазақ ою-өрнегіндегі негізгі нақыш: түп-төркінін бажайлау.	
С.К. Сураганов Ведущий орнаментальный мотив кошкар мүйіз в казахской орнаментике: в поисках примордиального.....	99

СЫН ШКІРЛЕР/REVIEWS/РЕЦЕНЗИИ

Ж.К. Таймағамбетов Сакральный ландшафт Сарыарки: новые трактовки и интерпретации.....	
Ж.К. Таймағамбетов Сарыарқаның киелі ландшафты: жаңа пайымдар мен байыптамалар.....	
Zh.K. Taimagambetov Sacred landscape of Saryarka: new treatments and interpretations.....	111

J. Bayarsaikhan

National Museum of Mongolia, Ulaanbator, Mongolia

(E-mail: jabayarsaikhan@gmail.com)

Fish depictions in the deer stones

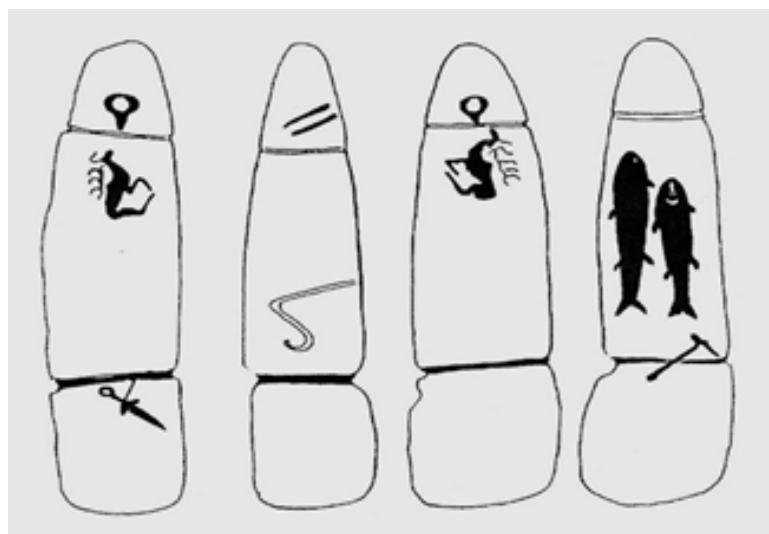
Abstract. The autochthonous community of Central Asia, including Mongolia, is based on a nomadic culture, the origins of which go back to the paleoculture, the Bronze Age. The article is devoted to the topic of Central Asia - study drawings, petroglyphs in the Late Bronze Age. On the deer stones, petroglyphs, logograms depicting heavenly bodies (sun, moon), hunting and labor tools, wild and domestic animals, fish, as well as the so-called «pair fish» of which were found during archaeological work in Mongolia, South Siberia, Central Asia. The article notes that in the depicted figures, logos reflected the «world view» of the ancient people, their mythology and ideology, understanding of the world and nature. Some artifacts of the paleoculture discovered during archaeological excavations are still kept in the National Museum of Mongolia. Exploring the artefacts of paleoculture, the author makes his own contribution to the study of the cultural origins of Central Asia.

Keywords: paleoculture, Central Asia, Mongolia, deer stones, drawings, fish, worldview

Introduction

A unique culture of stone statues of deer image has spread among nomads in Central Asia 3,000 years ago. The monuments have become a great pride of Mongolian culture, bringing to our time rich ideas about the minds, beliefs, and sacrifices of the people of that time.

The deer stone depicts several animals apart from the deer, and one of them is a fish. Today, only two deer stones depicting fish have been found. One of them is located near Saadag Khairkhan, south of Zagastai pass in Zavkhan aimag (province). There are depictions of two deers and a pair of fish in this deer stone, that first published by Volkov V.V. These representations are defined to refer to the time of the deer stones, not the time of Turkic. The monument was later turned into a Turkic man-stone [1, p. 69] (picture 1). In other words, the width of the base of the coin at the site of the monument was redecorated during the Turkic period, the human head was carved, the man was repaired as a stone and erected next to a square fence.



Picture 1. Deer stone of Saadag Khairkhan

The monument is now upright in front of Zagastai pass on the left-hand side of the great road, on the left side of one of the two railing stone curb parallel to the Turkic period monument fenced with an iron curb (picture 2).



Picture 2. Current condition of Saadag Khairkhan deer statue

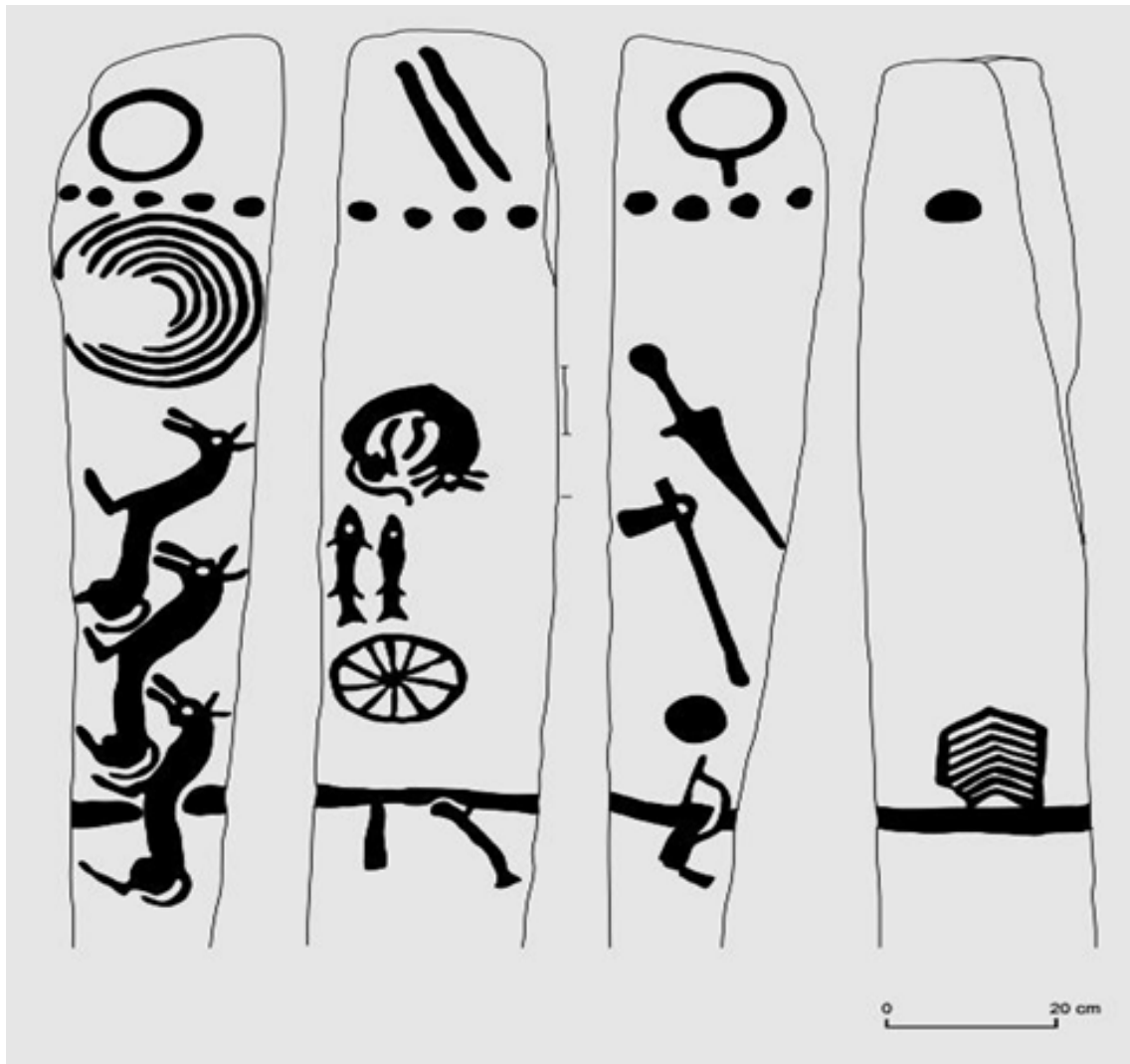
On the northeast side of the Turkic memorial is a large keregsur with a circular frame, and predictably, the deer stone appears to have originally been next to that keregsur (Kereksury).

There is no denying that this deer statue, which depicts a fish, has been immortalized on the side of the road since ancient times, and the feathers were influenced by the name of Zagastai Pass (“zagas” is Mongolian word that means “fish”). In addition to the above-mentioned statues, deer statues depicting fish have not been recorded anywhere else until recently.

In 2006, a research team led by D. Erdenebaatar and A.A. Kovalev discovered a complex of monuments with 8 deer statues and their sacrificial structures in Surtiin Denj, Burentogtokh soum, Khuvsgul aimag (province) [2, p. 103]. These researchers excavated the site in full and brought one deer stone to the National Historical Museum of Mongolia at the time, which is now in an outdoor area of the National Museum. However, the description of the deer stone has not yet been published. In 2013, we made hand drawings and descriptions of the statue of the deer stone to make an address description for the audience, and in the process of doing this, we identified a representation of a pair of fish in the monument.

Analysis

The deer monument is described in full: Made of grey granite. At the top of the statue, there are two diagonal lines on the front side, and on the left side, there is a pendant on the left side of the ring, which is engraved on both sides. Below them, around the statue, 14 hollows depicting a necklace. Below this, a circular beast, a pair of fish, a 10-spoke chariot-like figure, a right-angled circular coil on the right, and three horses below it, carved out the lowest horse, cut the belt and continue down. At the back of the statue, above the belt, there is a shield with a pattern on the palate, and on the left side, there are daggers, axes and mirrors. At the bottom of the statue, a wide belt is engraved, and on the front side of the belt, a whip and a knife are worn. Some parts of the coil image depicted in the statue are holed up, and the lack of damage other than fading storage is good (picture 3).



Picture 3. Deer stone on Sortiin Denj

Including this statue, there are now two deer statues depicting fish in the culture of the deer statue, with a pair of Fish depicted in each deer statue.

M.H. Mannai-ool has studied deer stones in Tuva, some of which are generally considered to be «fish-shaped» [3, p. 139-140; 144-145].

At the beginning of the 19th century, from the 2nd millennium BCE to the 1st millennium BCE, a giant 3-5 m long statue in the shape of a fish called “vishap” or with various interesting depictions such as rams and bulls was discovered in Armenia. According to ancient mythology and folklore, the

statue is associated with the worship of rivers and water, and the word «vishap» in ancient Armenian and Georgian means «whale», but now means «dragon» [4]. Some researchers believe that these monuments are related to Mongolian deer stones in terms of their origin [5], but there is still a lack of concrete evidence to link them directly.

Fish was a great source of farming and eating food for peoples around rivers, lakes and oceans, but also has a history of taking a particular place in their spiritual, artistic and religious consciousness. So far, more than 40,000 years ago, a related fish hook was found in East Timor, an Asian island nation, making it the oldest fishing evidence in the world [6, p. 1117-1121].

In the highlands of Central Asia, there is much evidence of fishing from the Neolithic period. In addition to hunting in Mongolia, fishing played a minor role in the breeding of Neolithic people. Examples are a fishing spear from a house excavated in the southern foothills of Ovoot Mountain in Dornod aimag, a fish made of stone found in the Dulaan Gobi of Dornogobi aimag, and a large fish-shaped whitewashing stone found in Ongon soum, Sukhbaatar aimag [7, p. 89]. This tablet stone has a special significance in that it expresses the unity, faith and artistic pleasure of the two entrepreneurs [8]. Perhaps the idea is to combine the abundance of grain with the symbolism of fish breeding. This suggests that the depiction of fish dates back to ancient times.

Fish depictions on rock paintings in Mongolia are very rare, and no specific information has been published so far, except for a single fish depiction on Tsagaan Salaa rock paintings [9, p. 227]. However, petroglyphs from neighboring countries are not common, while petroglyphs from coastal countries are quite common.

Dozens of fish-shaped artefacts made of various materials have been found in artefacts from the Bronze and Iron Age, widespread in Eurasia, many of them dating back to the 6th-4th centuries BCE. On these items, a number of fish are described individually or as being handled by birds of prey [10, p. 130-134; 11, p. 168-169; 12, p. 19; 13, p. 37; 14, p. 30]. There are also goldfish figures from the Tuva Arjan-2 (second half of the 7th century BCE) [15, Fig. 8,2], and a pair of goldfish figures from the 6th-5th century BCE tombs in Ust-Bukon, East Kazakhstan [16, tab.57,5-6]. In the tomb of Altai Pazyryk (V-II centuries BCE) were found several textiles depicting fish hanging from saddle sticks [17, fig 167; 18, p. 223].

However, textiles from Xiongnu tombs depict animals such as fish, birds, and frogs [19, p. 98-104, tab. LIII-LV]. Some scholars also believe that the image of a bronze fish from the tombs of the ancient Chinese Zhou (1046-256 BC) was a currency [20].

In terms of spiritual followings, there were various queer consciousness concepts about fish among the Ancients, and fish, as animals living in water, were associated with the idea of water worship, sources of life, water power and deities. In ancient China, abundance symbolized wealth, energy, renaissance, and harmony, and the image of a single fish was a symbol of asceticism, orphans, bachelors, and widows, while the image of a pair of fish was a symbol of unity, joy, marriage, and reproduction [21, p. 68]. Seals, inscriptions, and objects with fish figures have been found in the culture of Harrapa and Mohenjo Daro (2600–1900 BCE) in the Indus Valley in present-day Pakistan [22, p. 68, 79, 187]. Scholars have speculated that the image of a fish in the Indus Valley alphabet, which dates back to 2600 BCE, may have meant a «shining star» or a «god» in addition to the meaning of «fish» [22, p. 69-71]. In the Indian and Tibetan traditions, which are based on Buddhism, the pair of goldfish is considered to be a symbol of fertility and peace in addition to water worship, and in pre-Buddhist times it was worshipped as a representation of the sacred Ganges and Yamuna rivers [23, p. 176].

Around 680 BCE, ancient Athens depict a fish on a pottery symbolizing the female's uterus and procreation. Later, the concept of Atargatis (ə'targət /s /), the Syrian goddess of reproduction, with a fish-shaped female goddess, was passed down through ancient Greece and Rome, and became the basis for the worship of fish, Ichthys, the son of Atargatis, a mysterious symbol of Christianity. It has a history of breaking down the five letters of the Greek word «fish» from «Ichthus» or «ἰχθύς» as an abbreviation for «Jesus, Christ, God, Son and Savior». The word, which consists of these five letters of ancient Greece, is represented by a circle with 6 or 8 rays, which is found in the ruins of the ancient Greek city of Ephesus in present-day Turkey [24] (picture 4).



Picture 4. Stone monument found in the ruins of Ephesus

The Buryats believe that the earth rests on the back of a large fish in the middle of the tortoise and that when this fish moves or converts, the sea floods and earthquakes occur [25]. Altai people believe that the creator created the earth and all things by the order of the White Mother, who lives in the Great Ocean. In addition to believing that the three giant fish shaped the earth, they also associated the seasons, natural disasters, the heavens, and the earth with the bodies and temperaments of giant fish. Many versions of the myth of the fish, which is the source of man and animals, have survived. One of the most important spirits of Teleut shamans was the spirit of a large fish, the son of Dalai Khan, the lord of the sea [26, p. 268-291; 27, p. 391-393]. The lower part of the tambourine of some Siberian ethnic shamans depicts frogs, fish, and lizards because they thought these are animals of Death (Erlig) from the underworld [28]. According to the shaman researcher O. Purev, shamanic view seems to divide all creatures in the world are divided into four groups: aquatic, amphibians, terrestrial, and celestial. It has been suggested that only aquatic animals include all aquatic animals, from fish and amphibians, and that there is a whole environment in the water called «lus» (Lus means aquatic in Mongolian) [29, p. 83-84].

As the Mongols discussed the three mothers of the universe as “the mother tea of the eatery, the mother of the tissue mound, and the mother fish of the animal”, the mythological creator described above appears to have a double bearing on the mother’s understanding.

Since Mongolians have been discussing the three Mothers of the World as “Mother’s Tea, Mother’s Mother Khadag, and Mother’s Mother Fish”, it seems that the notion of the mythical creator mentioned above is also preserved.

Later, the Mongols worshiped fish as a sea animal, and traditionally wore fish backs and necks on children’s clothes, toys, and necklaces to symbolize longevity [30, p. 403-404].

An overview of the consciousness of the ancient peoples of the East and West about fish, first

of all, had a wide meaning: the origin of the world, the Lord savagery of rivers and oceans, fertility, womanhood, a symbol of energy, peace and unity, as well as the Virgin of the shaman's helper.

Based on the above ancient ideas, it seems possible to make several assumptions about the pair of fish depicted in the deer stone we are studying. First of all, according to the concept of shamanism, like the depiction of other animals in the deer stone, it may be an expression of nomadic thinking about the guardian spirit, the aquatic or the underwater world. In other words, just as pigs are associated with the cult of the land, fish can be associated with ancient consciousness, which saw them as the masters of the mysterious world of rivers, lakes, and oceans. It is possible that the animism in the minds of Central Asian nomads during the Bronze Age also represented a stage in its development.

Looking at the depiction of a pair of fish on deer stone in Sertiin Denj and Zagastai Pass, the fact that one of them is smaller than other one. It suggests that they are symbols of male and female heredity, breeding, and an ancient example of the ideology of the pair of fish in later Eastern thought.

The ten-spoke circular shape depicted under the pair of fish in deer stone of Sertiin denj deserves attention in terms of context (Picture 3). To put it simply, this depiction seems like a carriage wheel and the image of a fish are reminiscent of the 6- or 8-spoke circle that includes the Christian Ichthyus we mentioned earlier.

Moreover, we know that one of the eight most sacred symbols of Buddhism, the «horol gem», which is considered to be the oldest symbol, has eight-spoke wheels, and a «fish gem» with a pair of goldfish. The circular shape with wheels and spokes was a symbol of the sun in the Hindu valley civilization (2600-1900 BCE), and in the Vedic period (1750-500 BCE), and in the post-Vedic period, the circular symbol of the sun.

The ancient Babylonian sun-god Shamash and the Indian sun-god Vishnu were also represented in a circle [31, p. 169]. A circular image of 12 leaf-shaped beams on a jar of Harapp culture (or 2600-1900) is considered an extremely ancient fact of the Earth showing a solar year with 12 months [31, p. 170].

Buddha did not want to make any image of himself, and his disciples' depicted malevolence, swastika and other symbols on one and a pair of toes.

Researchers believe that the Buddha's footprints date back to the 4th century BCE [12], but the earliest known works date back to the 1st century BCE [32].

The roundel was represented on the Buddha's footsteps has as many rays as the sun, which later developed into eight rays, which are considered to represent the «wheel of the path» or the eight lines of enlightenment. [33, p. 42], developed as a symbol of overcoming obstacles [34, p. 14].

It is a very interesting result to trace only a small number of images depicting a deer in Central Asia, including the territory of present-day Mongolia, which has long been a region of many ideologies and cultural interactions.

In other words, the image of a fish and a roundel remains a great representation of the ancient Eastern culture, starting with the sun, and a brief symbol of later Christianity.

Conclusions

Studies have shown that rock paintings in Mongolia and neighboring countries are often depicted as shining or coiled rays radiating outside the circle [35, p. 92, 36, tab. 39; 37, p. 151, 38, p. 52, fig. 65].

In our case, however, the sun is rarely depicted as a spoke wheel, but petroglyphs often depict horse-drawn carriage wheels.

Thus, the representation of fish and roundels was inseparable from ancient and Eastern ideas and religious symbols, and was also represented in the culture of the Mongol deer monument, a document of the migration, and cultural interactions of ancient peoples.

Reference

1. Волков В.В. Оленные камни Монголии. – М., 2002. – 248 с.
2. Ковалёв А.А., Эрдэнэбаатар Д. Поздний бронзовый век и начало раннего железного века Монголии в свете открытий Международной Центрально-Азиатской археологической экспедиции // Древние культуры Монголии и Байкальской Сибири. Материалы международной научной конференции. – Улан-Удэ, 2010. – С. 104-117.
3. Маннай-оол М.Х. Оленные камни Тувы // Учёные записки Тувинского научно-исследовательского института языка, литературы и истории. Вып. XIII. – Кызыл, 1968. – С. 139-145.
4. Марр Н.Я., Смирнов Я.И. Вишапы // Труды Государственной Академии Истории Материальной Культуры, т. I. – Ленинград, 1931. – 105 с.
5. Мещанинов И. И. Каменные статуи рыб — вишапы на Кавказе и в Северной Монголии // Записки Коллегии Востокведов, I. – Ленинград, 1926.
6. Sue O'Connor, Rintaro Ono, Chris Clarkson. Pelagic Fishing at 42,000 Years Before the Present and the Maritime Skills of Modern Humans. Science. – 25 November 2011. – Vol. 334, no. 6059. – P. 1117-1121.
7. Цэвээндорж Д., Баяр Д., Цэрэндагва Я., Очирхуяг Ц. Монголын археологи. – УБ., 2003.
8. Монгол улсын түүх. I боть. – УБ., 2002.
9. Esther J., Kubarev V.D., Tseevendorj D. Repertoire of petroglyphs of Central Asia. Fascicule no. 6, Mongolia du nord-ouest: Tsagaan Salaa-Baga Oigor. – Paris: De Boccard, 2001.
10. Алексеев А.Ю. О так называемых «нащитных эмблемах» скифской эпохи. // Между Азией и Европой. Кавказ в IV-I тыс. до н.э. – СПб., 1996. – С. 130-134.
11. Королькова Е.Ф. Иконография образа хищной птицы в скифском зверином стиле VI-IV вв. до н.э. // История и культура древних и средневековых обществ. Сб. статей, посв. 100-летию со дня рожд. М.И. Артамонова. / Проблемы археологии. Вып. 4. – СПб., 1998. – С. 166-177.
12. Strong J.S. Relics of the Buddha (Buddhism: A Princeton University Press Series). – J: Princeton University Press, 2004. – P. 85.
13. Королькова Е.Ф. Звериный стиль Евразии. Искусство племён Нижнего Поволжья и Южного Приуралья в скифскую эпоху (VII-IV вв. до н.э.). Проблемы стиля и этнокультурной принадлежности. – СПб: «Петербургское Востоковедение», 2006. – 272 с.
14. Luvsannogov S. Хүний оюун хүрэл урлан. – УБ., 2006.
15. Чугунов К.В. Искусство Аржана-2: стилистика, композиция, иконография, орнаментальные мотивы. // Европейская Сарматия. – СПб, 2011. – С. 39-60.
16. Степная полоса Азиатской части СССР в скифо-сарматское время. / Серия: Археология СССР. Т. 10. – М., 1992. – 494 с.
17. Rudenko S.I. Frozen Tombs of Siberia: The Pazyryk Burials of Iron-Age Horsemen. – London, 1970. – 340 p.
18. Полосьмак Н.В. Всадники Укока. – Новосибирск: Инфолио-пресс, 2001. – 336 с.
19. Руденко С.И. Культура хуннов и Ноинулинские курганы. – М.-Л., 1962. – 205 с.
20. Hartill D. Cast Chinese Coins. – United Kingdom: Trafford Publishing. – September 22, 2005. – 450 с.
21. Cooper J.C. An Illustrated Encyclopaedia of Traditional Symbols. – London, 1987.
22. Kenoyer J.M. Ancient Cities of the Indus Valley Civilization. – Oxford University Press, 1998. – 260 p.
23. Beer R. The Encyclopedia of Tibetan Symbols and Motifs. – Boston: Shambala, 1999. – 370 p.
24. Kathryn Qanna Yahu. Worthless Deities Listed in the Hebrew Text. – 2015.
25. Дьяконова В.П. Природа и человек в религиозных представлениях народов Сибири и Севера (Вторая половина XIX-начало XX в.). – Л., 1976. – 336 с.
26. Хангалов М.Н. Собрание сочинений., т. 1. – Улан-Удэ, 1958. – 551 с.
27. Мифы народов мира / Ред. С. А. Токарев. – М.: Советская энциклопедия, 1991. – 671 с.
28. Between worlds: Shamanism of the peoples of Siberia. – Moscow, 2006. – 296 p.
29. Пүрэв О. Монгол бөөгийн шашин. – УБ., 1999.
30. БНМАУ-ын угсаатны зүй. I боть. – УБ., 1987. – 365 p.
31. Acharya S. Suns of God: Krishna Buddha and Christ Unveiled. – Adventures unlimited press, 2004. – 596 p.
32. Nehru L. Origins of the Gandharan Style. – Delhi: Oxford University Press, 1989. – 230 p.
33. Pal P. Indian Sculpture: Circa 500 B.C.-A.D. 700. – University of California Press, 1986. – 288 p.

34. Beer R. *The Handbook of Tibetan Buddhist Symbols*. – Serindia Publications, 2003.
35. Дэвлет М.А. Петроглифы Мугур-Саргола. – М., 1980. – 272 с.
36. Окладников А.П., Окладникова Е.А., Запорожская В.Д., Скорынина Э.А. Петроглифы Чанкыр-кёля. – Новосибирск: Наука. Сиб. отд-ние, 1981. – 146 с.
37. Шер Я.А. Петроглифы Средней и Центральной Азии. – М., 1980. – 328 с.
38. Gai Shanlin. *Petroglyphs in the Wulanchabu grassland*. – Beijing, 1989.

Reference

1. Volkov V.V. *Olennye kamni Mongolii [Deer stones of Mongolia]*. Moscow, 2002. 248 p. [in Russian].
2. Kovalyov A.A., Erdenebaatar D. *Pozdnij bronzovyj vek i nachalo rannego zheleznogo veka Mongolii v svete otkrytij Mezhdunarodnoj Central'no-Aziatskoj arheologicheskoy ekspedicii [Late Bronze Age and the beginning of the early Iron Age of Mongolia in the light of the discovery of the International Central Asian Archaeological Expedition]*. In: *Drevnie kul'tury Mongolii i Bajkal'skoj Sibiri. Materialy mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii [Ancient cultures of Mongolia and Baikal Siberia. Proceedings of the International Scientific Conference]*. Ulan-Ude, 2010. P. 104-117. [in Russian].
3. Mannaj-ool M.X. *Olennye kamni Tuvy [Deer stones of Tuva]*. In: *Uchyonye zapiski Tuvinskogo nauchno-issledovatel'skij institut yazyka, literatury i istorii. Vyp. XIII [Scientific notes of the Tuvan Scientific-Research Institute of Language, Literature and History. Issue. XIII]*. Kyzyl, 1968. P. 139-145. [in Russian].
4. Marr N.Ya., Smirnov Ya.I. *Vishapy [Vishapy]*. In: *Trudy Gosudarstvennoj Akademii Istorii Material'noj Kul'tury, T. I [Works of the State Academy of History of Material Culture, vol. I]*. Leningrad, 1931. 105 p. [in Russian].
5. Meshchaninov I.I. *Kamennye statui ryb — vishapy na Kavkaze i v Severnoj Mongolii [Stone fish statues – vishap stones in the Caucasus and in Northern Mongolia]*. In: *Zapiski Kollegii Vostokovedov, I [Notes of the Collegium of the Orientalists, I]*. Leningrad, 1926. [in Russian].
6. Sue O'Connor, Rintaro Ono, Chris Clarkson. *Pelagic Fishing at 42,000 Years Before the Present and the Maritime Skills of Modern Humans*. *Science*. 25 November 2011. Vol. 334, no. 6059. P. 1117-1121.
7. Ceveendorzh D., Bayar D., Cerendagva Ya., Ochirhuyag C. *Mongolyn arheologi*. UB., 2003.
8. *Mongol ulsyn tuuh. I bot' [History of Mongolia. Vol.I]*. UB., 2002. [in Mongolian].
9. Esther J., Kubarev V.D., Tseevendorj D. *Repertoire of petroglyphs of Central Asia. Fascicule no. 6, Mongolia du nord-ouest: Tsagaan Salaa-Baga Oigor*. Paris, De Boccard, 2001.
10. Alekseev A.Yu. *O tak nazyvaemyh «nashchitnyh emblemah» skifskoj epohi [About the so-called «protective emblems» of the Scythian epoch]*. In: *Mezhdu Aziej i Evropoj. Kavkaz v IV-I tys. do n.e. [Between Asia and Europe. Caucasus in IV-I BC.]*. SPb., 1996. P. 130-134. [in Russian].
11. Korolkova E.F. *Ikonografiya obraza hishchnoj pticy v skifskom zverinom stile VI-IV vv. do n.e. [Iconography of the image of a bird of prey in the Scythian beast style in VI-IV BC]*. In: *Istoriya i kul'tura drevnih i srednevekovyh obshchestv. Sb. statej, posv. 100-letiyu so dnya rozhd. M.I. Artamonova. Problemy arheologii. Vyp. 4 [History and culture of ancient and medieval societies. Coll. article, devoted to the 100th anniversary of M.I. Artamonova. Problems of archeology. Issue. 4]*. SPb., 1998. P. 166-177. [in Russian].
12. Strong J.S. *Relics of the Buddha (Buddhism: A Princeton University Press Series)*. J, Princeton University Press, 2004. P. 85.
13. Korolkova E.F. *Zverinyj stil' Evrazii. Iskusstvo plemyon Nizhnego Povolzh'ya i Yuzhnogo Priural'ya v skifskuyu epohu (VII-IV vv. do n.e.). Problemy stilya i etnokul'turnoj prinadlezhnosti [The animal style of Eurasia. The art of the tribe of the Lower Volga and Southern Urals in the Scythian epoch (VII-IV centuries BC). Problems of style and ethnocultural affiliation]*. SPb, «Peterburgskoe Vostokovedenie», 2006. 272 p. [in Russian].
14. Luvsannorov S. *Hunij oyuun hurel urlan [The human mind is made of bronze]*. UB., 2006. [in Mongolian].
15. Chugunov K.V. *Iskusstvo Arzhana-2: stilistika, kompoziciya, ikonografiya, ornamental'nye motivy [Art of Arzhana-2: stylistics, composition, iconography, ornamental motifs]*. In: *Evropejskaya Sarmatiya [European Sarmatia]*. SPb, 2011. P. 39-60. [in Russian].
16. *Stepnaya polosa Aziatskoj chasti SSSR v skifo-sarmatskoe vremya [Steppe strip of the Asian part of the USSR in the Scythian-Sarmatian period]*. In: *Arheologiya SSSR. T. 10 [Archeology of the USSR. V. 10]*. Moscow, 1992. 494 p. [in Russian].

17. Rudenko S.I. Frozen Tombs of Siberia: The Pazyryk Burials of Iron-Age Horsemen. London, 1970. 340 p.
18. Polosmak N.V. Vsadniki Ukoka [Horsemen of Ukok]. Novosibirsk, Infolio-press, 2001. 336 p. [in Russian].
19. Rudenko S.I. Kultura hunnov i Noinulinskie kurgany [The culture of the Huns and the Noinul kurgans]. Moscow-Leningrad, 1962. 205 p. [in Russian].
20. Hartill D. Cast Chinese Coins. United Kingdom, Trafford Publishing. September 22, 2005. 450 p.
21. Cooper J.C. An Illustrated Encyclopaedia of Traditional Symbols. London, 1987.
22. Kenoyer J.M. Ancient Cities of the Indus Valley Civilization. Oxford University Press, 1998. 260 p.
23. Beer R. The Encyclopedia of Tibetan Symbols and Motifs. Boston, Shambala, 1999. 370 p.
24. Kathryn Qanna Yahu. Worthless Deities Listed in the Hebrew Text. 2015.
25. Dyakonova V.P. Priroda i chelovek v religioznykh predstavleniyah narodov Sibiri i Severa (Vtoraya polovina XIX – nachalo XX v.) [Nature and man in the religious representations of the peoples of Siberia and the North (the second half of the XIX-beginning of the XX centuries)]. L., 1976. 336 p. [in Russian].
26. Hangalov M.N. Sobranie sochinenij., t. 1 [Collected works. Vol.1]. Ulan-Ude, 1958. 551 p. [in Russian].
27. Mify narodov mira. Red. S. A. Tokarev [Myths of the peoples of the world. Ed. S.A. Tokarev]. Moscow, Sovetskaya enciklopediya, 1991. 671 p. [in Russian].
28. Between worlds: Shamanism of the peoples of Siberia. Moscow, 2006. 296 p.
29. Purev O. Mongol boogijn shashin [Mongolian shamanism]. UB., 1999. [in Mongolian].
30. BNMAU-yn ugsaatny zuj. I bot' [Ethnography of the People's Republic of Mongolia. Vol. I]. UB., 1987. 365 p. [in Mongolian].
31. Acharya S. Suns of God: Krishna Buddha and Christ Unveiled. Adventures unlimited press, 2004. 596 p.
32. Nehru L. Origins of the Gandharan Style. Delhi, Oxford University Press, 1989. 230 p.
33. Pal P. Indian Sculpture: Circa 500 B.C.-A.D. 700. University of California Press, 1986. 288 p.
34. Beer R. The Handbook of Tibetan Buddhist Symbols. Serindia Publications, 2003.
35. Devlet M.A. Petroglify Mugur-Sargola [Petroglyphs of Mugur-Sargol]. Moscow, 1980. 272 p. [in Russian].
36. Okladnikov A.P., Okladnikova E.A., Zaporozhskaya V.D., Skorynina E.A. Petroglify Chankyr-kyolya [Petroglyphs of Chankyr-lake]. Novosibirsk, Nauka Sib. otd-nie, 1981. 146 p. [in Russian].
37. Sher Ya.A. Petroglify Srednej i Central'noj Azii [Petroglyphs of Central and Central Asia]. Moscow, 1980. 328 p. [in Russian].
38. Gai Shanlin. Petroglyphs in the Wulanchabu grassland. Beijing, 1989.

Ж. Баярсайхан

Моңғолия Ұлттық музейі, Ұлан-Батыр, Моңғолия

(E-mail: jabayarsaikhan@gmail.com)

Бұғы тастарында балықтың бейнеленуі

Аннотация. Орталық Азияның автохтонды қауымдастығы, соның ішінде Моңғолияның мәдениеті көшпелі мәдениетке негізделген палеомәдениеттен, қола дәуірінен бастау алады. Мақала Орталық Азиядағы өзекті тақырып болып келген – қола дәуіріне жататын петроглифтерді, суреттерді зерттеуге арналған. Бұғы тастарда, жартастарда, тас мүсіндерде аспан денелерін (күн, ай) бейнелейтін суреттер, петроглифтер, логограммалар, аңшылық және еңбек құралдары, жабайы және үй жануарлары, балықтар, сондай-ақ «жұп балықтар» деп аталатын суреттердің көпшілігі Моңғолия, Оңтүстік Сібір, Орталық Азия археологиялық жұмыстары кезінде табылған. Мақалада бейнеленген суреттер мен логограммаларда ежелгі адамдардың «әлем суреті», олардың мифологиясы мен дүниетанымы, қоршаған әлем мен

табиғатты түсінуі бейнелейтіндігі көрсетілген. Археологиялық қазба жұмыстары кезінде табылған палеомәдениеттің кейбір жәдігерлері әлі күнге дейін Моңғолияның Ұлттық музейінде сақтаулы. Палеомәдениеттің артефактілерін зерттей отырып, автор Орталық Азияның мәдени бастауларын зерттеуге өзіндік үлес қосады.

Кілт сөздер: палеомәдениет, Орталық Азия, Моңғолия, бұғы тастары, суреттер, балықтар, дүниетаным.

Ж. Баярсайхан

*Национальный музей Монголии, Улан-Батор, Монголия
(E-mail: jabayarsaikhan@gmail.com)*

Изображение рыб на оленных камнях

Аннотация. Автохтонная общность Центральной Азии, в т.ч. и Монголии, основывается на базе кочевой культуры, истоки которой восходят к палеокультуре, эпохи бронзы. Статья посвящена актуальной в Центральной Азии теме – исследованию рисунков, петроглифов в эпоху поздней бронзы. На оленных камнях, скалах, изваяниях древней палеокультуры запечатлены рисунки, петроглифы, логограммы с изображением небесных светил (солнце, солярий, луна), орудий охоты и труда, диких и домашних животных, рыб, а также, так называемых «парных рыб», многие из которых найдены во время археологических работ на территории Монголии, Южной Сибири, Средней Азии. В статье отмечается, что в изображенных рисунках, логограммах отразилась «картина мира» древних людей, их мифология и мировоззрение, понимание окружающего мира и природы. Некоторые артефакты палеокультуры, обнаруженные во время археологических раскопок, до настоящего времени хранятся в Национальном музее Монголии. Исследуя артефакты палеокультуры, автор вносит свой определенный вклад в изучение культурных истоков Центральной Азии.

Ключевые слова: палеокультура, Центральная Азия, Монголия, оленные камни, рисунки, рыба, мировоззрение.

Information about author:

Jamsranjav Bayarsaikhan, Doctor of Historical Sciences, Professor, Deputy Director, National Museum of Mongolia, Zhuulchin str., 1, Ulaanbator, Mongolia.

Автор туралы мәлімет:

Жамсранжав Баярсайхан, тарих ғылымдарының докторы, профессор, директордың орынбасары, Моңғолия Ұлттық музейі, Жуулчан көшесі, 1, Ұлан-Батыр, Моңғолия.

Сведения об авторе:

Жамсранжав Баярсайхан, доктор исторических наук, профессор, заместитель директора, Национальный музей Монголии, улица Жуулчан, 1, Улан-Батор, Монголия.

МАҚАЛАНЫ РӘСІМДЕУ ҮЛГІСІ/TEMPLATE/ ОБРАЗЕЦ ОФОРМЛЕНИЯ СТАТЕЙ

IRSTI 03.91.03 (defined by the link <http://grnti.ru/>)

V.V. Trepavlov

*Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Moscow, Russian Federation
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Edigü at the Head of the Golden Horde: the Experience of His Chagatai Emigration

Abstract. In the second half of the 14th century in the ulus Khanates of the former Mongol Empire happened fading Chinggisid ruling dynasties' charisma has ebbed. The real power found itself in the hands of powerful representatives of Turkic tribal aristocracy. The most striking example of degradation of Chinggisids' royal prerogatives was sovereignty of Timur in the Chagatai Ulus. The article shows how

Mangyt Edigü Beq, during his long stay at the Timur's court, was inspired by this example and embodied the basic principles of his rule in the Golden Horde. For two decades Edigü handed the throne to his henchmen, and under all of them he was the chief lord (beqlerbegi). Furthermore, close contacts with the theologians of the environment of Timur formed the spiritual guidance of Edigü that manifested later in his campaign of Islamization of the Golden Horde nomads. **[200-300 words]**

Keywords: Edigü, Timur, Golden Horde, Chinggisids, beqlerbegi **[10-12 words/word combinations]**

MAIN TEXT OF THE ARTICLE

The main text of the article should contain the following structural elements:

- Introduction
- Materials and research methods
- The degree of research of the topic
- Analysis
- Results
- Conclusion

Литература

(образец оформления)

1. Manz B.F. The Rise and Rule of Tamerlane. – Cambridge: Cambridge univ. press, 1989. – 240 p. – **книга на английском языке**
2. Камалов С.К. О географических названиях в эпосе «Эдиге» // Историко-географические аспекты развития Ногайской Орды. – Махачкала: Наука, 1993. – С. 132–134. – **статья в научном сборнике.**
3. Улус Джучи (Золотая Орда). XIII – середина XV в. – Казань: Институт истории АН РТ, 2009. – 1056 с. – **коллективная монография.**
4. Аничкин Л.К. Золотоордынское наследие // Материалы второй Международной научной конференции «Политическая и социально-экономическая история Золотой Орды», посвященной памяти М.А. Усманова. Казань, 29-30 марта 2011 г. – Казань: ООО «Фолиант», Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ, 2011. – 368 с. – **материалы конференции.**
5. Мухаметов Ф.Ф. Монгольская «Яса» и ее роль в системе общественных отношений империи Чингисхана // Вопросы истории. – 2007. – Т. 11. – № 5. – С. 150-155. – **статья в журнале.**

6. Малышев А.Б. Христианство в истории Золотой Орды: диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук: защищена: 22.01.02 – Саратов: Наука, 2000. – 181 с. – **диссертационная работа.**

7. Сабитов Ж.М. Золотая Орда – «падчерица» казахстанской историографии. // Молодой ученый. – 2015. – Т. 104. – № 24. – С. 842-851. [Электронный ресурс] – URL: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (дата обращения: 07.09.2020). – **электронный источник.**

8. Логунова Г.В. Русь и Золотая Орда: проблема взаимовлияния: учеб.пособие. – Иркутск: Изд-во ИГУ, 2014. – 110 с. – **учебное пособие.**

9. Алим Дж. Золотая Орда: наследники великого ханства//Газета «Комсомольская правда». – №145. – 2020. – 1 апреля. – С. 7-8.– **газетная статья.**

Reference

(design of sample)

1. Manz B.F. The Rise and Rule of Tamerlane. Cambridge; New York; Port Chester; Melbourne; Sydney, Cambridge univ. press, 1989. 240 p. – **book.**

2. Kamalov S.K. O geograficheskikh nazvaniyakh v epose «Edige» [About place names in the epic «Edige»], Istoriko-geograficheskie aspekty razvitiya Nogajskoj Ordy [Historical and geographical aspects of the development of the Nogai Horde]. (Nauka, Mahachkala, 1993, P. 132-134). [in Russian]. – **article in a scientific collection.**

3. Ulus Dzhuchi (Zolotaya Orda). XIII – seredina XV v. [Ulus Jochi (Golden Horde). CHII – middle of SWR c.] (Institute of History of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan, Kazan', 2009, 1056 p.). [in Russian]. – **collective monograph.**

4. Anichkin L.K. Zolotoordynskoe nasledie. Vypusk 2. Materialy vtoroj Mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii «Politicheskaya i social'no-ekonomicheskaya istoriya Zolotoj Ordy», posvyashchennoj pamyati M.A. Usmanova [Golden Horde heritage. Issue 2. Materials of the Second International Scientific Conference «Political and Socio-Economic History of the Golden Horde»]. Kazan, March 29-30, 2011. Kazan': LLC «Foliant», Institute of History. Sh. Mardzhani AS RT. 2011, 368 p. – **conference materials.**

5. Muhametov F.F. Mongol'skaya «YASA» i ee rol' v sisteme obshchestvennyh otnoshenij imperii CHingiskhana [Mongolian «YASA» and its role in the system of public relations of the empire of Genghis Khan], Voprosy istorii [history issues], 11(5), 150-155 (2007) – **Journal article.**

6. Malyshev A.B. Hristianstvo v istorii Zolotoj Ordy. Dissertaciya na soiskanie uchenoj stepeni kandidata istoricheskikh nauk [Christianity in the history of the Golden Horde. Dissertation for the degree of candidate of historical sciences]. Protected: 01/22/02 Saratov: Nauka, 2000, 181 p. [in Russian]. – **dissertation.**

7. Sabitov, ZH. M. Zolotaya Orda – «padcherica» kazahstanskoj istoriografii [Holden Horde – «stepdaughter» of Kazakhstani historiography], Molodoj uchenyj [Young scientist], 24 (104), 842-851 (2015). [Electronic resource]. Available at: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (Accessed: 7.09.2020). [in Russian]. – **electronic source.**

8. Logunova G.V. Rus' i Zolotaya Orda: problema vzaimovliyaniya : ucheb.posobie. [Rus and the Golden Horde: the problem of mutual influence: textbook]. (Izd-vo IGU, Irkutsk, 2014, 110 p.). – **tutorial.**

9. Alim Dzh. Zolotaya Orda: nasledniki velikogo hanstva [Golden Horde: heirs of the great khanate]. Newspaper «Komsomol'skaya pravda». № 145. 2020. April. P. 7-8, Almaty. – **newspaper article.**

В.В. Трепавлов

*Ресей ғылым Академиясы Ресей тарихы институты, Мәскеу, Ресей Федерациясы
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Алтын Орда басындағы Едіге: шағатай эмиграциясының тәжірибесі

Аннотация. XIV ғ. екінші жартысында бұрынғы Моңғол империясының ұлыстық хандықтарында билік құрған Шыңғыс әулеттерінің қуаты әлсірей бастады. Билік шын мәнінде түркілік ру-тайпа ақсүйектерінің тегеурінді өкілдерінің қолдарына көшті. Шағатай ұлысында Темірдің толық әмірін жүргізуі шыңғыстекті монархтардың тозғынға ұшырауының ең айқын көрінісі болды. Мақалада маңғыт бегі Едігенің Темір сарайында ұзақ уақыт болуы арқасында осы мысалдан үлгі алып, оның негізгі қағидаларын Алтын Орданы басқаруы барысында іске жаратқаны көрсетіледі. Екі онжылдық бойына Едіге хан тағын өзі қалаған адамдарға ұсына отырып, олардың бас бегі боп саналды. Оның үстіне, Темірдің айналасындағы дін ғұламаларымен тығыз араласуы нәтижесінде Едіге өзінің рухани бағдарларын қалыптастырып, кейіннен онысын Алтын Орда көшпелілерін мұсылмандық жолына бұру әрекеттері кезінде пайдаланды... [200-300 сөз]

Ключевые слова: Едіге, Темір, Алтын Орда, шыңғыстектілер, бектербегі [10-12 сөз/сөз тіркесі]

В.В. Трепавлов

*Институт Российской истории Российской Академии наук, Москва, Российская Федерация
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Едыгей во главе Золотой Орды: опыт чагатайской эмиграции

Аннотация. Во второй половине XIV в. в улусных ханствах бывшей Монгольской империи происходило угасание харизмы правящих чингисидских династий. Реальная власть оказывалась в руках могущественных представителей тюркской родоплеменной аристократии. Самым ярким примером деградации царственных прерогатив монархов-чингисидов было полновластие Тимура в Чагатайском улусе. В статье показано, как мангытский бек Едыгей во время своего долгого пребывания при дворе Тимура вдохновился этим примером и воплотил основные принципы его правления в Золотой Орде. На протяжении двух десятилетий Едыгей вручал ханский трон своим избранныкам, при которых состоял главным беком. Кроме того, тесные контакты с богословами из окружения Тимура сформировали духовные ориентиры Едыгея, что позднее проявилось в развернутой им кампании по исламизации кочевников Золотой Орды... [200-300 слов]

Ключевые слова: Едыгей, Тимур, Золотая Орда, Чингисиды, беклербек [10-12 слов/словосочетаний]

Information about author:

Trepavlov Vadim Vinserovich, Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Center for the History of the Peoples of Russia and Interethnic Relations, Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Dm. Ulyanova, 19, Moscow, Russian Federation.

Автор туралы мәлімет:

Трепавлов Вадим Винсерович, тарих ғылымдарының докторы, профессор, Ресей халықтары тарихы және этносаралық қатынас орталығының жетекшісі, РҒА Ресей тарихы институты, Дм.Ульянов, 19, Мәскеу, Ресей Федерациясы.

Сведения об авторе:

Трепавлов Вадим Винсерович, доктор исторических наук, профессор, руководитель Центра истории народов России и межэтнических отношений, Институт российской истории РАН, Дм.Ульянова, 19, Москва, Российская Федерация.

FTAMP03.91.03 (мына сілтеме бойынша анықталады:<http://grnti.ru/>)

В.В. Трепавлов

*Ресей ғылым Академиясы Ресей тарихы институты, Мәскеу, Ресей Федерациясы
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Алтын Орда басындағы Едіге: шағатай эмиграциясының тәжірибесі

Аннотация. XIV ғасырдың екінші жартысында бұрынғы Моңғол империясының ұлыстық хандықтарында билік құрған Шыңғыс әулеттерінің қуаты әлсірей бастады. Билік шын мәнінде түркілік ру-тайпа ақсүйектерінің тегеурінді өкілдерінің қолдарына көшті. Шағатай ұлысында Темірдің толық әмірін жүргізуі шыңғыстекті монархтардың тозғынға ұшырауының ең айқын көрінісі болды. Мақалада маңғыт бегі Едігенің Темір сарайында ұзақ уақыт болуы арқасында осы мысалдан үлгі алып, оның негізгі қағидаларын Алтын Орданы басқаруы барысында іске жаратқаны көрсетіледі. Екі онжылдық бойына Едіге хан тағын өзі қалаған адамдарға ұсына отырып, олардың бас бегі боп саналды. Оның үстіне, Темірдің айналасындағы дін ғұламаларымен тығыз араласуы нәтижесінде Едіге өзінің рухани бағдарларын қалыптастырып, кейіннен онысын Алтын Орда көшпелілерін мұсылмандық жолына бұру әрекеттері кезінде пайдаланды... [200-300 сөз].

Ключевые слова: Едіге, Темір, Алтын Орда, шыңғыстектілер, бектербегі [10-12 сөз/сөз тіркесі]

МАҚАЛАНЫҢ НЕГІЗГІ МӘТІНІ

Мақаланың негізгі мәтінінде келесі құрылымдық элементтер болуы керек:

- Кіріспе
- Материалдар және зерттеу әдістері
- Тақырыптың зерттелу дәрежесі
- Талдау
- Нәтижелер
- Қорытынды

Әдебиет

(безендіру үлгісі)

1. Manz B.F. Тамерланның өрлеуі мен ережесі. – Кембридж: Нью-Йорк; Порт Честер; Мельбурн; Сидней; Кембридж университетінің баспасы, 1989. – 240 б. – **ағылшын тіліндегі кітап**
2. Камалов С.Қ. «Едіге» эпосындағы географиялық атаулар туралы // Ноғай Ордасы дамуының тарихи-географиялық аспектілері. – Махачкала: Ғылым, 1993. – 132-134 б. – **ғылыми жинақтағы мақала.**
3. Жошы Ұлысы (Алтын Орда). XIII-XV ғасырдың ортасы. – Қазан: Татарстан Республикасы Ғылым академиясының Тарих институты, 2009. – 1056 б. – **ұжымдық монография.**
4. Аничкин Л.К. Алтын Орда мұрасы // М.А.Усмановты еске алуға арналған «Алтын Орданың саяси және әлеуметтік-экономикалық тарихы» атты екінші Халықаралық ғылыми конференция материалдары. Қазан, 29-30 наурыз, 2011 жыл. – Қазан: «Фолиант» ООО, ТР ҒА Ш.Маржани атындағы Тарих институты, 2011. – 368 б. – **конференция материалдары.**
5. Мұхаметов Ф.Ф. Моңғолша «Яса» және оның Шыңғыс хан империясының қоғамдық қатынастар жүйесіндегі рөлі // Тарих мәселелері. – 2007. – Т. 11. – № 5. – Б. 150-155. – **Журнал мақаласы.**
6. Малышев А.Б. Алтын Орда тарихындағы христиан діні: тарих ғылымдарының кандидаты дәрежесін алу үшін қорғалған диссертация: 01.22.02. – Саратов: Ғылым, 2000. – 181 б. – **диссертация.**
7. Сабитов Ж.М. Алтын Орда – қазақстандық тарихнаманың «өгей перзенті». // Жас ғалым. – 2015. – Т. 104. – № 24. – Б. 842-851. [Электрондық ресурс] – URL: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (кіру күні: 09.07.2020). – **электрондық ақпарат көзі.**

8. Логунова Г.В. Ресей және Алтын Орда: өзара ықпал мәселесі: оқу құралы. – Иркутск: ИМУ баспасы, 2014. – 110 б. – **оқулық**.

9. Алим Дж. Алтын Орда: ұлы хандықтың мұрагерлері // «Комсомольская правда» газеті. – №145. – 2020. – 1 сәуір. – Б.7-8. – **газет мақаласы**.

Reference

(design of sample)

1. Manz B.F. The Rise and Rule of Tamerlane. Cambridge; New York; Port Chester; Melbourne; Sydney, Cambridge univ. press, 1989. 240 p. – **book**.

2. Kamalov S.K. О географических названий в епосе «Edige» [About place names in the epic «Edige»], Istoriko-geograficheskie aspekty razvitiya Nogajskoj Ordy [Historical and geographical aspects of the development of the Nogai Horde] (Nauka, Mahachkala, 1993, P. 132–134). [in Russian]. – **article in a scientific collection**.

3. Ulus Dzhuchi (Zolotaya Orda). XIII – seredina XV v. [Ulus Jochi (Golden Horde). CHII – middle of SWR c.] (Institute of History of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan, Kazan', 2009, 1056 p.). [in Russian]. – **collective monograph**.

4. Anichkin L.K. Zolotoordynskoe nasledie. Vypusk 2. Materialy vtoroj Mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii «Politicheskaya i social'no-ekonomicheskaya istoriya Zolotoj Ordy», posvyashchennoj pamyati M.A. Usmanova [Golden Horde heritage. Issue 2. Materials of the Second International Scientific Conference «Political and Socio-Economic History of the Golden Horde»]. Kazan, March 29-30, 2011. Kazan': LLC «Foliant», Institute of History. Sh. Mardzhani AS RT. 2011, 368p. – **conference materials**.

5. Muhametov F.F. Mongol'skaya «YASA» i ee rol' v sisteme obshchestvennyh otnoshenij imperii CHingiskhana [Mongolian «YASA» and its role in the system of public relations of the empire of Genghis Khan], Voprosy istorii [history issues], 11(5), 150-155 (2007) – **Journal article**.

6. Malyshev A.B. Hristianstvo v istorii Zolotoj Ordy. Dissertaciya na soiskanie uchenoj stepeni kandidata istoricheskikh nauk [Christianity in the history of the Golden Horde. Dissertation for the degree of candidate of historical sciences]. Protected: 01/22/02 Saratov: Nauka, 2000, 181 p. [in Russian]. – **dissertation**.

7. Sabitov, ZH.M. Zolotaya Orda – «padchERICA» kazahstanskoj istoriografii [Holden Horde – «stepdaughter» of Kazakhstani historiography], Molodoj uchenyj [Young scientist], 24 (104), 842-851 (2015). [Electronic resource]. Available at: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (Accessed: 7.09.2020). [in Russian]. – **electronic source**.

8. Logunova G.V. Rus' i Zolotaya Orda: problema vzaimovliyaniya: ucheb.posobie. [Rus and the Golden Horde: the problem of mutual influence: textbook]. (Izd-vo IGU, Irkutsk, 2014, 110 p.). – **tutorial**.

9. Alim Dzh. Zolotaya Orda: nasledniki velikogo hanstva [Golden Horde: heirs of the great khanate]. Newspaper «Komsomol'skaya pravda». №145. 2020. April. P. 7-8, Almaty. – **newspaper article**.

V.V. Trepavlov

*Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Moscow, Russian Federation
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Edigü at the Head of the Golden Horde: the Experience of His Chagatai Emigration

Abstract. In the second half of the 14th century in the ulus Khanates of the former Mongol Empire happened fading Chinggisid ruling dynasties' charisma has ebbed. The real power found

itself in the hands of powerful representatives of Turkic tribal aristocracy. The most striking example of degradation of Chinggisids' royal prerogatives was sovereignty of Timur in the Chagatai Ulus. The article shows how MangytEdigüBeq, during his long stay at the Timur's court, was inspired by this example and embodied the basic principles of his rule in the Golden Horde. For two decades Edigü handed the throne to his henchmen, and under all of them he was the chief lord (beqlerbegi). Furthermore, close contacts with the theologians of the environment of Timur formed the spiritual guidance of Edigü that manifested later in his campaign of Islamization of the Golden Horde nomads. [100-200 words]

Keywords: Edigü, Timur, Golden Horde, Chinggisids, beqlerbegi [5-7 words/word combinations]

В.В. Трепавлов

*Институт Российской истории Российской Академии наук, Москва, Российская Федерация
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Едыгей во главе Золотой Орды: опыт чагатайской эмиграции

Аннотация. Во второй половине XIV в. в улусных ханствах бывшей Монгольской империи происходило угасание харизмы правящих чингисидских династий. Реальная власть оказывалась в руках могущественных представителей тюркской родоплеменной аристократии. Самым ярким примером деградации царственных prerogatives монархов-чингисидов было полновластие Тимура в Чагатайском улусе. В статье показано, как мангытский бек Едыгей во время своего долгого пребывания при дворе Тимура вдохновился этим примером и воплотил основные принципы его правления в Золотой Орде. На протяжении двух десятилетий Едыгей вручал ханский трон своим избранныкам, при которых состоял главным беком. Кроме того, тесные контакты с богословами из окружения Тимура сформировали духовные ориентиры Едыгея, что позднее проявилось в развернутой им кампании по исламизации кочевников Золотой Орды... [200-300 слов]

Ключевые слова: Едыгей, Тимур, Золотая Орда, Чингисиды, беклербек [10-12 слов/словосочетаний]

Автор туралы мәлімет:

Трепавлов Вадим Винцерович, тарих ғылымдарының докторы, профессор, Ресей халыктары тарихы және этносаралық қатынас орталығының жетекшісі, РҒА Ресей тарихы институты, Дм.Ульянов, 19, Мәскеу, Ресей Федерациясы.

Information about author:

Trepavlov Vadim Vinserovich, Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Center for the History of the Peoples of Russia and Interethnic Relations, Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Dm. Ulyanova, 19, Moscow, Russian Federation.

Сведения об авторе:

Трепавлов Вадим Винцерович, доктор исторических наук, профессор, руководитель Центра истории народов России и межэтнических отношений, Институт российской истории РАН, Дм.Ульянова, 19, Москва, Российская Федерация.

МРНТИ 03.91.03 (определяется по ссылке: <http://grnti.ru/>)

В.В. Трепавлов

*Институт Российской истории Российской Академии наук, Москва, Российская Федерация
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Едыгей во главе Золотой Орды: опыт чагатайской эмиграции

Аннотация. Во второй половине XIV в. в улусных ханствах бывшей Монгольской империи происходило угасание харизмы правящих чингисидских династий. Реальная власть оказывалась в руках могущественных представителей тюркской родоплеменной аристократии. Самым ярким примером деградации царственных прерогатив монархов-чингисидов было полновластие Тимура в Чагатайском улусе. В статье показано, как мангытский бек Едыгей во время своего долгого пребывания при дворе Тимура вдохновился этим примером и воплотил основные принципы его правления в Золотой Орде. На протяжении двух десятилетий Едыгей вручал ханский трон своим избранникам, при которых состоял главным беком. Кроме того, тесные контакты с богословами из окружения Тимура сформировали духовные ориентиры Едыгея, что позднее проявилось в развернутой им кампании по исламизации кочевников Золотой Орды... [200-300 слов]

Ключевые слова: Едыгей, Тимур, Золотая Орда, Чингисиды, беклербек [10-12 слов/словосочетаний]

ОСНОВНОЙ ТЕКСТ СТАТЬИ

Основной текст статьи должен содержать следующие структурные элементы:

- Введение
- Материалы и методы исследования
- Степень изученности темы
- Анализ
- Полученные результаты
- Вывод

Литература

(образец оформления)

1. Manz B.F. The Rise and Rule of Tamerlane. – Cambridge: Cambridge univ. press, 1989. – 240 p. – **книга на английском языке**
2. Камалов С.К. О географических названиях в эпосе «Эдиге» // Историко-географические аспекты развития Ногайской Орды. – Махачкала: Наука, 1993. – С. 132–134. – **статья в научном сборнике.**
3. Улус Джучи (Золотая Орда). XIII – середина XV в. – Казань: Институт истории АН РТ, 2009. – 1056 с. – **коллективная монография.**
4. Аничкин Л.К. Золотоордынское наследие // Материалы второй Международной научной конференции «Политическая и социально-экономическая история Золотой Орды», посвященной памяти М.А. Усманова. Казань, 29–30 марта 2011 г. – Казань: ООО «Фолиант», Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ, 2011. – 368 с. – **материалы конференции.**
5. Мухаметов Ф.Ф. Монгольская «Яса» и ее роль в системе общественных отношений империи Чингисхана // Вопросы истории. – 2007. – Т. 11. – № 5. – С. 150-155. – **статья в журнале.**
6. Малышев А.Б. Христианство в истории Золотой Орды: диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук: защищена: 22.01.02 – Саратов: Наука, 2000. – 181 с. – **диссертационная работа.**

7. Сабитов Ж.М. Золотая Орда – «падчерица» казахстанской историографии. // Молодой ученый. – 2015. – Т. 104. – № 24. – С. 842-851. [Электронный ресурс] – URL: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (дата обращения: 07.09.2020). – **электронный источник**.
8. Логунова Г.В. Русь и Золотая Орда: проблема взаимовлияния: учеб.пособие. – Иркутск: Изд-во ИГУ, 2014. – 110 с. – **учебное пособие**.
9. Алим Дж. Золотая Орда: наследники великого ханства//Газета «Комсомольская правда». – №145. – 2020. – 1 апреля. – С.7-8. – **газетная статья**.

Reference

(design of sample)

1. Manz B.F. The Rise and Rule of Tamerlane. Cambridge; New York; Port Chester; Melbourne; Sydney, Cambridge univ. press, 1989. 240 p. – **book**.
2. Kamalov S.K. O geograficheskikh nazvaniyakh v epose «Edige» [About place names in the epic «Edige»], Istoriko-geograficheskie aspekty razvitiya Nogajskoj Ordy [Historical and geographical aspects of the development of the Nogai Horde] (Nauka, Mahachkala, 1993, P. 132–134). [in Russian]. – **article in a scientific collection**.
3. Ulus Dzhuchi (Zolotaya Orda). XIII – seredina XV v. [Ulus Jochi (Golden Horde). CHII – middle of SWR c.] (Institute of History of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan, Kazan', 2009, 1056 p.). [in Russian]. – **collective monograph**.
4. Anichkin L.K. Zolotoordynskoe nasledie. Vypusk 2. Materialy vtoroj Mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii «Politicheskaya i social'no-ekonomicheskaya istoriya Zolotoj Ordy», posvyashchennoj pamyati M.A. Usmanova [Golden Horde heritage. Issue 2. Materials of the Second International Scientific Conference «Political and Socio-Economic History of the Golden Horde»]. Kazan, March 29-30, 2011. Kazan': LLC «Foliant», Institute of History. Sh. Mardzhani AS RT. 2011, 368p. – **conference materials**.
5. Muhametov F.F. Mongol'skaya «YASA» i ee rol' v sisteme obshchestvennykh otnoshenij imperii CHingiskhana [Mongolian «YASA» and its role in the system of public relations of the empire of Genghis Khan], Voprosy istorii [history issues], 11(5), 150-155 (2007) – Journal article.
6. Malyshev A.B. Hristianstvo v istorii Zolotoj Ordy. Dissertaciya na soiskanie uchenoj stepeni kandidata istoricheskikh nauk [Christianity in the history of the Golden Horde. Dissertation for the degree of candidate of historical sciences]. Protected: 01/22/02 Saratov: Nauka, 2000, 181 p. [in Russian]. – **dissertation**.
7. Sabitov ZH.M. Zolotaya Orda – «padcherica» kazahstanskoj istoriografii [Holden Horde – «stepdaughter» of Kazakhstani historiography], Molodoj uchenyj [Young scientist], 24 (104), 842-851 (2015).[Electronic resource]. Available at: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (Accessed: 7.09.2020).[in Russian]. – **electronic source**.
8. Logunova G.V. Rus' i Zolotaya Orda: problema vzaimovliyaniya: ucheb.posobie. [Rus and the Golden Horde: the problem of mutual influence: textbook]. (Izd-vo IGU, Irkutsk, 2014, 110 p.). – **tutorial**.
9. Alim Dzh. Zolotaya Orda: nasledniki velikogo hanstva [Golden Horde: heirs of the great khanate]. Newspaper «Komsomol'skaya pravda». №145. 2020. April. P. 7-8, Almaty. – **newspaper article**.

В.В. Трепавлов

*Ресей ғылым Академиясы Ресей тарихы институты, Мәскеу, Ресей Федерациясы
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Алтын Орда басындағы Едіге: шағатай эмиграциясының тәжірибесі

Аннотация. XIV ғасырдың екінші жартысында бұрынғы Моңғол империясының ұлыстық хандықтарында билік құрған Шыңғыс әулеттерінің қуаты әлсірей бастады. Билік шын мәнінде

түркілік ру-тайпа ақсүйектерінің тегеурінді өкілдерінің қолдарына көшті. Шағатай ұлысында Темірдің толық әмірін жүргізуі шыңғыстекті монархтардың тозғынға ұшырауының ең айқын көрінісі болды. Мақалада маңғыт бегі Едігенің Темір сарайында ұзақ уақыт болуы арқасында осы мысалдан үлгі алып, оның негізгі қағидаларын Алтын Орданы басқаруы барысында іске жаратқаны көрсетіледі. Екі онжылдық бойына Едіге хан тағын өзі қалаған адамдарға ұсына отырып, олардың бас бегі боп саналды. Оның үстіне, Темірдің айналасындағы дін ғұламаларымен тығыз араласуы нәтижесінде Едіге өзінің рухани бағдарларын қалыптастырып, кейіннен онысын Алтын Орда көшпелілерін мұсылмандық жолына бұру әрекеттері кезінде пайдаланды... [200-300 сөз]

Ключевые слова: Едіге, Темір, Алтын Орда, шыңғыстектілер, бектербегі [10-12 сөз/сөз тіркесі]

V.V. Trepavlov

*Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Moscow, Russian Federation
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Edigü at the Head of the Golden Horde: the Experience of Chagatai Emigration

Abstract. In the second half of the 14th century in the ulus Khanates of the former Mongol Empire happened fading Chinggisid ruling dynasties' charisma has ebbed. The real power found itself in the hands of powerful representatives of Turkic tribal aristocracy. The most striking example of degradation of Chinggisids' royal prerogatives was sovereignty of Timur in the Chagatai Ulus. The article shows how Mangyt Edigü Beq, during his long stay at the Timur's court, was inspired by this example and embodied the basic principles of his rule in the Golden Horde. For two decades Edigü handed the throne to his henchmen, and under all of them he was the chief lord (beqlerbegi). Furthermore, close contacts with the theologians of the environment of Timur formed the spiritual guidance of Edigü that manifested later in his campaign of Islamization of the Golden Horde nomads. [200-300 words]

Keywords: Edigü, Timur, Golden Horde, Chinggisids, beqlerbegi [10-12 words/word combinations]

Сведения об авторе:

Трепавлов Вадим Винцерович, доктор исторических наук, профессор, руководитель Центра истории народов России и межэтнических отношений, Институт российской истории РАН, Дм. Ульянова, 19, Москва, Российская Федерация.

Автор туралы мәлімет:

Трепавлов Вадим Винцерович, тарих ғылымдарының докторы, профессор, Ресей халықтары тарихы және этносаралық қатынас орталығының жетекшісі, РҒА Ресей тарихы институты, Дм. Ульянов, 19, Мәскеу, Ресей Федерациясы.

Information about author:

Trepavlov Vadim Vinserovich, Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Center for the History of the Peoples of Russia and Interethnic Relations, Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Dm. Ulyanova, 19, Moscow, Russian Federation.

TURKIC STUDIES JOURNAL

2021. Vol. 3, No 2 – Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. – 126 б.

30.06.21 басуға жіберілді

Тираж – 50 дана.

Авторларға арналған нұсқаулар,
жариялау этикасы журнал сайтында берілген: tsj.enu.kz

Техникалық хатшы: А. Байгаж
Компьютерде беттеген: Д. Нурушева
Редакцияның мекенжайы:
010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Сәтбаев к-сі, 2.
Тел.: +7 (7172) 709-500 (ішкі 31-434)

E-mail: turkicjournal@gmail.com, web-site: tsj.enu.kz

Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінде тіркелген. 24.02.2021 ж.
№KZ27VPY00032814 – тіркеу куәлігі (алғашқы тіркеу нөмірі және күні 28.03.2019, 17636-Ж).

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

tsj.enu.kz

